

כאן גרים בניין...

סג"ד אלי גבאי, איש שב"ס, ורעייתו סיליה הם משפחת אומנה לילדים במשפחתון של עמותת 'אור שלום' ומגדלים היום עוד אחד עשר ילדים מלבד שלושת הילדים הפרטיים שלהם ■ סיפור שמחמם את הלב, על אהבה, אמונה ותקווה

מאת: נעמה תלם

ואני אומרת 'וואו, כל הכבוד לך'. כי זה לא מובן מאליו. הוא צריך להתמודד עם כל הקשיים כמו ילד נורמטיבי, ולתפקד. אני גאה בו מאוד".

ילדים בסיכון

כבר תשע שנים וחצי שסג"ד אלי גבאי וסיליה אשתו משמשים 'הורי בית' במסגרת עמותת 'אור שלום' (ר' מסגרת). הם ה'אבא' וה'אמא' של מעון משפחתי ('משפחתון') במבשרת ציון. מגדלים אחד עשר ילדים, נוסף על שלושת הילדים הפרטיים

הביקור. היא תומכת בו, כואבת את כאבו. מלטפת ומנגבת דמעה כשצריך. אחר כך הילד נפרד מאמו הביולוגית, עד לביקור הבא, ויחד עם סיליה הם נוסעים חזרה לבית במבשרת ציון. "הילד הזה מכיר עבריינים, אמא שלו יושבת שנים בכלא", אומרת סיליה גבאי. "הביקור אצלה כולל נשיקה, חיבוק, שיחה. זה מפגש קשה, אבל הוא ילד חכם, שכמו ילדים אחרים, בשלב מסוים, הפנים את המצב שלו ובחר נכון. הוא יודע שהוא לא רוצה להיות עברייני. הוא לומד, קם כל בוקר והולך לבית ספר,

אחת לכמה שבועות מגיעה סיליה גבאי, רעייתו של סג"ד אלי גבאי, סגן מפקד כלא 'אוהלי קידר', לכלא 'נווה תרצה'. סיליה מביאה לביקור את אחד ה'ילדים' שלה ושל אלי - כך היא קוראת לילדים להם הם משמשים יחד משפחת אומנה, מה שנקרא 'הורי בית'. אמו הביולוגית של הילד היא אסירה ותיקה ב'נווה תרצה'. זה לא המאסר הראשון שלה. סיליה מלווה את הילד ונמצאת אתו במשך כל

משפחת גבאי המורחבת. "אהבה מכל הסוגים"

שלהם, בני שבע עד שמונה-עשרה (כרגע, הילד הצעיר ביותר הוא תלמיד בכיתה ו' והבוגר, שהגיע אליהם כשהיה בכיתה ב', כבר על סף גיוס). כל הילדים הם מה שמכנים בשפה יבשה 'ילדים בסיכון', כאלה ששירותי הרווחה בחרו להוציא מהבית משיקולים שונים, אבל הקשר הקבוע עם ההורים הביולוגיים עדיין נשמר.

"אני רואה בבית הסוהר את מה שקורה

אם לא מטפלים בילדים

האלה", אומר גבאי.

"ביום העבודה הראשון

שלי, כשהגעתי לשב"ס,

אמרתי לסיליה: 'עכשיו

יש לנו את שני הצדדים.

בעבודה - את אלה שלא

טיפלו בהם כילדים, ובבית

- את אלה שמקבלים טיפול".

איך הילדים מגיבים לכך שאלי עובד

בשב"ס, כשלחלקם יש הכרות עם עולם

הפשע מהצד האחר?

סיליה: "הילדים היו רגילים לזה שכלא

הוא משהו רע. נכנסים לכלא, יוצאים מהכלא,

שוב נכנסים. פתאום שירות בתי הסוהר לא נתפס

בעיניהם כגוף מאיים, אלא כמשהו טוב, שתורם

לקהילה. הם צוחקים תמיד 'יש לנו גב בבאר

שבע'. בדרך כלל זה משפט של עבריינים, אבל הם

מתכוונים לצד ההפוך, של שומרי החוק".

להציל כמה שיותר

גבאי, בן 41, נולד במגדל העמק. בן למשפחה

ברוכת ילדים. את הילדות שלו עשה בקיבוץ האון,

בתנאי פנימייה. שירת בצנחנים ואחר כך התגייס

ליחידת המסתערבים של משמר הגבול. באפריל

2007 הצטרף לשב"ס. הקים את גדוד דרום של

יחידת 'נחשון' ומשם עבר ל'אהלי קידר'. סיליה,

הצעירה ממנו בשבע שנים, גדלה בהרצליה. הם

נפגשו כשהיתה צלמת צבאית והוא עשה את קורס

המסתערבים. התאהבו ואחר כך גם התחתנו.

ה'רומן' שלהם עם המעון המשפחתי החל לפני

יותר מעשר שנים. הם ביקרו אז אצל חבר של אלי,

'הורה בית' שאימץ יחד עם אשתו שבעה ילדים

יתומים שאביהם רצה את אמם. סיליה ואלי הוקסמו.

הם פנו לעמותת 'אור שלום' וביקשו להגיע לראיון

קבלה. מנכ"ל 'אור שלום' דאז חיים פיינגולד, שמע

על העיסוק של גבאי, אז קצין במג"ב, והרים גבה:

'לא יהיה פה מג' בניק הורה בית', אמר. אחרי שיחה

קצרה עם אלי, הוא שינה כמובן את דעתו. היום

אומרים ב'אור שלום' שהמדים של אלי, במג"ב

ועכשיו בשב"ס - הם רק יתרון. הסיפור ההוא,

מלפני עשר שנים, הפך מזמן לאגדה. "אני מביא

מהעבודה הביתה, לילדים, ערכים חשובים", אומר

אלי - "סמכות, מסגרת, גבולות. כל הנושא של

כבוד האדם, ציונות".

סיליה: "לילדים זאת גאווה גדולה. אלי נותן

להם דוגמה טובה לחיקוי, והם אפילו גאים

במדים של שב"ס. הם משתכנעים שאם אלי,

האיש שכל כך טוב אליהם, נמצא בשב"ס - אז

אצל המשפחות הביולוגיות של הילדים ששהו אותה תקופה במעון, ללמוד ולהכיר. "גילינו את ישראל השלישית", אומר אלי, "הבנתי שחינו בתוך בועה ואמרתי שאני מוכן לגרל גם שלושים ילדים, לא רק עשרה".

מטענים רגשיים קשים

סיליה ואלי מצאו עצמם

מגדלים ילדים בכיתות א'

עד י"ב. מתמודדים, לא

אחת, עם בעיות קשות.

"השנה הראשונה היתה

קשה", אומר אלי. "היו

הרבה מטענים רגשיים,

של הילדים אבל גם שלנו.

לא הצבנו לעצמנו גבולות.

מרוב מוטיבציה נתנו כמעט הכול

לילדים של המשפחות, ולא השארנו

מקום לילדות שלנו. הילדים גם ניסו אותנו. הם

היו מקללים 'אתה לא אבא שלי', 'מי אתה בכלל?'

קיבלנו הרבה צעקות, מכות, קללות".

סיליה: "אני הייתי אז בקושי בת עשרים וארבע.

הייתי ילדה שלא רוצה לקבל ביקורת, שלא

התמודדה עם דברים יותר מדי קשים בחיים. דווקא

עם הילדים למדתי להקשיב, להכיל".

בכל זאת, הילדים שאתם פוגשים במשפחותן

באים מרקע לא פשוט.

"אני פחות מתייחסת לזה. לא מזמן הייתה

פרסומת בטלוויזיה ל'אור שלום'. דיברו על 'ילדים

בסיכון', והילדים שאלו אותי: 'מה, סיליה, אנחנו

ילדים בסיכון?' קשה להם לקבל את זה. לכן אני

תמיד אומרת להם: 'כל אחד יודע למה הוא פה,

ואנחנו לא צריכים לדבר על זה. אלה דברים שאני

לא פותחת. כל אחד והחיים האישיים שלו. אני

נזהרת במילים. אם לילד יש אבא או אמא בכלא,

אני לא מספרת על זה לילדים האחרים. זה משהו

פרטי שלו. אני יודעת שכל דבר כזה, אם ייחשף -

יכול למוטט ילד".

ואמידות כמו 'אם לא תלמד גם אתה תגיע

לכלא?'

"גם אלי וגם אני לא אומרים לילדים, גם לא

לילדים של אסירים, דברים כאלה. שנינו מתעסקים

בבחירות של הילדים, ולא בבחירות של ההורים

שלהם. מעבר לזה, לא כולם אצלנו בגלל אלימות.

חלקם נמצאים במעון בגלל הזנחה, למשל. המגוון

הוא גדול".

עבודה כל שעות היממה

איך זה עובד? הבית במבשרת ציון בנוי מחדרי

השינה והשירותים של הילדים. אלה צמודים

לשני חדרי שינה קטנים, סלון ומטבחון, ה'דירה'

של אלי וסיליה. 'כמו חיי משפחה', אומרת סיליה

על ההתנהלות. כשהילדים הפרטיים שלה רוצים

לעשות דברים, זה תמיד עם ילדי המשפחות. הם

לומדים באותם בתי ספר במבשרת, חולקים אותם

משחקים ואותם צעצועים. חיים בצניעות. אם

לילדים במשפחותן אין מותגים, אומרת סיליה,

"אנחנו נותנים המון,

אבל גם מקבלים

המון. אין לי שפה

עשירה מספיק כדי

לתאר את מה שאני

מקבל מהילדים

האלה"

כנראה שזה לא כזה מקום נורא. המצחיק הוא

שבבית, אלי ואני מחליפים תפקידים: בכלא, אלי

הוא הקצין, הקשוח, שמציב גבולות ומשמעת.

כשהוא בא הביתה, הוא הטוב ואני הקשוחה..."

אלי חשב שדי יהיה אם ישמשו משפחת אומנה

לשני ילדים. להם עצמם היו אז כבר זוג תאומות

תינוקות, בנות כמה חודשים, מאי ואייר. מאז נולד

להם בן נוסף, ארז, אבל סיליה רצתה יותר. 'להציל

כמה שיותר ילדים', היא אומרת עכשיו. הם החלו

במיונים, עברו שלב ועוד שלב עד שנוצר 'מצב

חירום'. בסופו של דבר, הוא זה שהכריע. 'הורי

בית' אחרים היו צריכים לעזוב את המעון של

'אור שלום' במבשרת ציון, ואלי וסיליה התבקשו

להיכנס לנעליהם. הם התחילו לעשות ביקורי בית

עמותת אור שלום

עמותת "אור שלום" נוסדה בשנת 1980. העמותה מספקת מסגרת משפחתית טיפולית ליותר מאלף ילדים ובני נוער בסיכון, מגיל אפס עד עשרים ושתיים, שהוצאו מבתיהם, בין השאר על רקע התעללות או הזנחה קשה. העמותה פועלת באמצעות מגוון תכניות רחב. בין היתר, מפעילים ב"אור שלום" מעונות משפחתיים טיפוליים, כמו זה שמנהלים בני הזוג גבאי, משפחות אומנה ופנימיות. צוות העובדים והמתנדבים של העמותה כולל פסיכולוגים, עובדים סוציאליים, מורים, מטפלים ומדריכים. כיום זהו הארגון הגדול ביותר במדינת ישראל, המטפל בילדים במסגרות חוץ-ביתיות.

פתאום שירות בתי הסוהר לא נתפס בעיניהם כגוף מאיים, אלא כמשהו טוב, שתורם לקהילה"

ומה הם אומרים על העבודה של אלי? "ההורים יודעים שאלי עובד בשב"ס, אבל לא מעבר לזה. הם לא מתביישים מאתנו. פעם אחת אלי גילה שקרוב משפחה של אחד הילדים שלנו, נמצא אצלו בכלא. הוא כמוכן ביקש מיד שיעבירו אותו, ובקשתו מולאה עוד באותו יום."

כל יום חיבוק

הם שומרים על קשר עם כל הבוגרים. רק לא מזמן עשו כנס של מי שהיו אצלם ב'בית'. הבוגרים הגיעו, חלקם כבר נשוי, עם ילדים. 'הנכדים שלנו', אומרים סיליה ואלי. הם הולכים לכל החתונות ולכל הבריתות, ומתקשרים בחגים ובימי הולדת. כל הבוגרים, הם אומרים בגאווה, שירתו בצבא. יש כאלה שלומדים באוניברסיטה. "חשוב לנו לראות שיש תוצאות", אומרת סיליה, "זה גם מחזק את הילדים שנמצאים אצלנו עכשיו. הם רואים שבסוף הקושי - יש חיים."

הם עצמם, סיליה ואלי, מתכננים כל פעם מחדש לפרוש לטובת 'חיים רגילים'. 'הורי בית' מתפקדים ככאלה בדרך כלל חמש שנים והם כבר הרבה מעבר לזה. בכל זאת, אומרת סיליה, כל פעם מחדש יש עוד ילד שצריך להתגייס, עוד ילדה שצריכה לחגוג בת מצווה. או הם נשאים 'דך עוד שנה'. להם קשה לעזוב ולעמותה קשה לוותר עליהם. "אנחנו נותנים המון, אבל גם מקבלים המון", אומר אלי. "אינן לי שפה עשירה מספיק כדי לתאר את מה שאני מקבל מהילדים האלה. כשילד בא ואומר לי 'אלי, אתה החיים שלי', זאת קבלה. או שילד פתאום סתם בא, מחבק אותי. יש פה ילדים שאם אני לא מחבק אותם, לא עובר לא לי ולא להם היום. זה יותר מהמשפחה שלי. הילדים האלה הם משהו אחר, משהו שיש בו את כל סוגי האהבות - עירוב של אהבה ודאגה יחד. אני יושב בשולחן שבת ומסתכל עליהם, ואני גאה בהם. זה יותר ממשפחה. זאת עוצמה, זה כוח."

כייפית", אומרת סיליה. "אלי עושה להם 'סדנאות צחוק'. יש לנו טבון בחוץ ואלי מאוד אוהב לבשל, אז הילדים מבשלים את ארוחת השבת אתו. הם נצמדים אליו."

בכל זאת, מה על המשפחה הפרטית שלכם?

"אני מאחלת לכל הורה שיהיו לו ילדים נדיבים כמו הילדים הביולוגיים שלי, שיוודעים לחלוק ולהיות אמפטיים. אני גם מאד מפצה ומפנקת אותם. אם אנחנו משלמים מחיר? יש מידה של חוסר פרטיות, אבל מקבלים פיצוי בשבתות החופשיות, ויש לנו גם ערב אחד חופשי בשבוע, כשבאה מדריכה להיות עם הילדים. אנחנו משתדלים שהזמן הזה יהיה מוקדש לנו ולילדים שלנו." ואת ואלי?

"אה, אנחנו למדנו לריב בפנטומימה"...

הכנה לחיים

המטרה של עמותת 'אור שלום' היא שכל אחד מילדי המשפחתון יחזור הביתה בתום ארבע שנים במעון המשפחתי. בפועל, זה לא תמיד קורה. בבית של אלי וסיליה יש היום ילדים שנמצאים בו כבר קרוב לעשר שנים. חלקם יתגייסו בקרוב מאוד לצה"ל. כבר קרה שילד חזר הביתה, הוצא ממנו שוב וביקש מן השופט 'ללכת לסיליה ואלי'. "המטרה היא כמוכן להגיע למצב אידיאלי, שבו הילד יוכל לחזור לתפקד בבית", אומרת סיליה. "אני מלמדת את הילדים להפעיל מכונת כביסה, לחתוך סלט, לסדר מערכת, ללכת למכולת. כאן הם עושים הכול עם ליווי, אבל הכוונה היא שאם כן יחזירו אותם הביתה, יהיו להם הבסיס והמינומיות להסדרת."

מה ההתייחסות של הורי הילדים לכל העניין?

"זה משתנה. אני לא החביבה של ההורים, ובהתחלה אני גם האויב. אחר כך הם מבינים שאני לא זו ששלפה להם את הילד מהבית. כמוכן שבלי שיתוף הפעולה של ההורים, כל העסק לא יכול היה לעבוד."

היא לא תקנה מותגים גם לילדים הפרטיים שלה. בכל יום, משעות הצהריים ועד הערב, יש עזרה של בנות שירות לאומי. יש גם צוות גדול שמסייע מטעם עמותת 'אור שלום', הכולל, פסיכולוג, עובד סוציאלי, מדריכים ומדריכות. "עבודה של 24 שעות ביממה", אומרת סיליה. "לקחת אותם לבית ספר, לדבר עם המורים, ללכת לאסיפות הורים, לחגוג ימי הולדת. לעקוב, לבדוק, לראות שהכול בסדר. יש ילדים שבכל בוקר אני מתקשרת למורה, להודיע לה באיזה מצב רוח הם קמו. ילד שמוציאים אותו מהבית ושמייע למקום כזה, לוקח זמן עד שהוא נקלט, זה לא תמיד פשוט. גם אחר כך, כשהם כבר גדלים ומסתדרים ויוצאים לבלות, אני נוסעת עם האוטו לחפש אחריהם. אני דואגת."

מה עם אלי?

"מתיעצים אתו, בעיקר הבנים. אלי עבר קורס גישור, אז כשהם רבים ביניהם, הוא עושה להם 'גישורים'. כשהוא חוזר הביתה מהעבודה, זה כמו אבא שמגיע. הם יושבים יחד, מדברים, רואים טלוויזיה. אחד הילדים למד והצליח להוציא רשיון נהיגה. עשינו לו חגיגה לכבוד זה בבית. הזמנו חברים שלו ואלי עמד והכין להם פה פיצות". בכל זאת, היא מדגישה, לא היא ולא אלי הם ההורים של הילדים האלה. הם רק בבחינת 'הורי בית'. לכל הילדים יש הורים ביולוגיים שהם שומרים אתם על קשר. סיליה מקפידה להתקשר להורים האלה ולעדכן אותם בכל מה שקורה. הם גם מוזמנים לאסיפות הורים בבתי ספר, אם כי מרביתם לא מגיעים. בסוף כל שנה יש שיחת סיכום עם ההורים, כדי לראות את התקדמות הילד. ההורים רשאים לבקר את הילדים במעון המשפחתי והילדים נוסעים הביתה, אחת לשבועיים. זאת גם ההודמנות של סיליה ואלי להיות רק עם הילדים הפרטיים שלהם. בשבתות שבהן הילדים לא נוסעים הביתה, יש ארוחות שבת חגיגיות של אלי וסיליה והילדים, בלי מלווים מבחוץ. "ארוחה